

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Az evang. reform. tanítók jogi helyzete az egyházi önkormányzatban. — Erdélyi speciálitás, próbapapolás, kongatás. Kövendi Dénes. — Közügyeink. Felvilágosításul. Benesik István. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

Az evang. reform. tanítók jogi helyzete az egyházi önkormányzatban.

Előadó: Sinka Lajos.

II.

Igy áttekintvén a multnak sok helyt sötét lapjait, lássuk a jelent és tegyük csak igen röviden vizsgálódás tárgyává a ref. tanítók mai helyzetét az önkormányzatban.

Tagadhatlan igazság, miszerint a ref. tanítók alkotmányjogi helyzete tisztázására egy nagy lépés történt akkor, midőn a legközelebbi alkotmányozó zsinat itt-ott helyet biztosított számukra az egyházi önkormányzatban. Lehet ezt a lépést meggondolatlanul kicsinyelni, lehet az intézkedést következtelenséggel vádolni: de azt eltagadni nem lehet, hogy e lépéssel századoknak rajtuk elkövetett igaztalansága némileg orvosoltatott s a mult időknek ránk nehezedett mostoha szelleme részben kiengeszteltetett.

A mult idők szánandó páriája ma már emberszámba jön, mert az által, hogy törvényesen bevetetett az egyházalkotmány sánczai közé, hol némi jog gyakorlására is elhívták: el lett ismerve róla, hogy ő is egyik és pedig nem utolsó tényezője az egyháznak. És ezért méltán hálával gondolhatunk ama nagy férfiakra, kik a közelmultban — megértve a kor intő szózatát, méltányolva a tanítóság működését és szellemi értékét — szakítottak a régi idők elfogultságával s legalább annyit kivívtak és megengedtek, hogy betehessük lábunkat oda, az egyházalkotmány templomának legalább előcsarnokába, hol eddig rólunk, — nélkülünk végeztettek mindenek.

Azonban, ha hálával gondolunk is ezen tényre, mely

nem jogalapot teremtett, mert hiszen az — habár hallgatólag — mindig befoglaltatott a ref. egyházi élet szellemében, hanem elvégre nyilvánossá tette és szentesített törvényben elismerte azt: mégis lehetetlen elzárkóznunk azon kérdés elől: miért kellett megállni mindjárt a kezdetnél? és miért nem vitetett keresztül következetesen az önkormányzat fokozatain a mi jogi helyzetünk tisztázása? Mert bármily elismeréssel és hálával fogadjuk is azt, a mi történt a multhoz képest és a régi ellentétek kiegyenlítésére: mégis be kell vallanunk, miszerint akár mint egyháztagot, akár — hivatalánál fogva — mint egyházi tisztviselőt tekintjük a tanítót, bátran mondhatjuk, hogy ezidőszert nincs megadva és biztosítva számára azon befolyás az önkormányzatban, mely őt, mint értelmes egyháztagot és szakképzett hivatalnokot jog szerint megilletné. Igaz, ma már presbyterek s épen így iskolaszék jegyzői lehetünk, egyházmegyei gyűlésekre képviselőt küldhetünk; de itt aztán megreked a továbbfejlődés. Miért? mert a református egyház intézői megijedtek attól a reformtól, melyet már régen kellett volna megvalósítani és bár a változott viszonyokhoz képest gyökeres átalakításokat eszközöltek az egyházalkotmányban; még sem vitték keresztül konszekventer mindazt, a mi pedig a tanítókra nézve is époly logikus dolog és elvitázhatlan jog lett volna, mint a milyen elvitázhatlan jog az az egyetemes egyház többi tényezőire nézve.

Kérdezem ugyanis, hogy micsoda logika nyilvánul abban, ha a tanító bejut a presbyteriumba, képviselői alapon helyet foglal az egyházmegyei gyűléseken; de egyházkerületen, zsinaton tudni sem akarnak róla? Avagy micsoda szárnyaszegett intézkedésre vall az, midőn a tanító tagja az iskolaszéknek, egyházmegyei tanügyi bizottságnak; de az egyház tanügyi bizottságból ki van zárva és ott népiszkolai tanügyhöz, könyvbírálatokhoz nem szólhat semmit?*)

*) A tiszántúli egyházkerület népiszkolai tanügyi bizottságának 4 tanító rendes tagja. Szerk.

Hiszen ha érdemes tagja, s mint testület, életfeltétele az egyháznak, akkor jogának is érvényre kell jutni az alkotmányos kormányzat fokozatain, ha a tanügy terén szakember, akkor szakértelmének érvényt s befolyásának súlyt kell szerezni a tanügyi szervezet és rendtartás minden pontján. Ez nem csak méltányos, hanem az alkotmányos élet egészséges és tiszta szabadelvű irányban való fejlődésének elengedhetlen feltétele. Érti ennek igazságát maga a legközelebbi alkotmányozó zsinat is, mert hiszen nemcsak az egyházkerületi gyűléseken való képviseltetésre jogosítja fel a főiskolák, fő- és algymnasiumok és tanítóképezdek tanári testületeit: hanem e testületet egyházkerületenként felruházza azon joggal, — és méltán, — hogy a zsinatra is küldjenek egy-egy képviselőt.

Igy tehát az egyházi önkormányzatnak egészséges fejlődése minden ponton, minden tényező testületnél megtalálja a maga természetes útját, érvényesíti demokratikus szellemének befolyását: csak egyedül az ezeket számláló népiskolai tanítótestületnél lesz következetlen magához; csak egyedül itt lép úgy a kezdeményezés terére, hogy a művet csonkán hagyja és az ügyet zsákutczába vezeti. Miért történt ez így? vitatni nem czélom, mindössze annyit jegyzek meg, miszerint kétségtelen, hogy a szakszerűbb képzés és magasabb műveltség mindenkor emeli bármely testületnek tekintélyét és gyarapítja befolyását; s így természetes dolognak tartom azt, ha ma tíz év után a számban és szellemi erőben intensive emelkedett ref. tanítótestület felemeli szavát és egyháza nagyjaitól kéri azon jogokat, melyek tekintélyét emelik a társadalomban és befolyást biztosítanak számára az egyházi önkormányzatban.

Régi igazság, melyet az újabb időben ugyan kevesebb lelkesedéssel hangoztatnak némelyek, hogy a ref. egyház iskolái mindenestől — tehát nemcsak a vallásitanításra nézve — az egyház testéhez tartoznak s így bizonynyal oda tartoznak teljesen az azokban működő tanítók is. Amde ez igazság hangoztatása magában véve nem elég, mert ma versenyre kell szállani az állammal a nemzeti iskolák előbbrevitelében; s egész protestáns önérzetünkre, egész hazafias buzgalmunkra van szükségünk, hogy megálljuk helyünket emberül ebben a legmagasztosabb, leglelkesebb nemes versenyben. És vajjon egy nagy mértékben ignorált testülettel véli a reform. egyház megharcolhatni e nemes versenyt? egy szolgálattal, melynek az alkotmányos jogokból csak morzsalékot dobnak oda kegyelemből? Nem — ezt feltenni sem lehet arról a magyar prot. egyházzal, mely mindig felvette alkotmánya sánczai közé azokat, kik az egyház lételért vagy dicsőségeért szorgalommal munkálkodtak és híven küzdöttek! A szolgálhad lehet fegyelmezett, végezheti gépileg kötelességeit; de ha jönnek nehéz napok, hol küzdeni, hol áldozni kell: lelkesedni nem fog, mert áldozatra képtelen.

De vizsgálva bensőleg a tanügy fejlődési processusát s figyelemre méltatva a működő tényezőket: lehet-e képzelni egységes fejlődést, vagy a szervezetnek organikus képződését ott, hol a gyakorlati erőt, a fejlődési processus irányításában a legszámbevehetőbb facultatív tényezőt — a tanítót — nélkülözni akarjuk? Lehet-e ott biztosan építeni, a hol kizárjuk a mestert s tisztán elméleti, negatív lélektani ismeretek vagy következtetésekre bízunk, hogy szabja meg az irányt a gyakor-

lat számára? E feltétel a mily képtelen kivételében, époly lehetetlen is. Ez, az idők jele által elítélt állapot ma már tarthatlan, ha csak a prot. iskolaügy fejlődésének harmadrendű helyet juttatni nem akarunk. Ma a versenyt fentartani az állammal és községgel nekünk is nemzeti és erkölcsi kötelességünk; tehát a berendezésnél sem kerülhetjük az ott látott irányt. Itt pedig még a miniszter is szakemberekre támaszkodik, és pedig nemcsak elméleti, hanem gyakorlati szakemberekre is.

Nem elég tehát csak hangoztatni az igazságot, hogy az iskolák az egyház testéhez tartoznak, hanem ha emelni, fejleszteni akarjuk népiskoláink tanügyét: emelni kell a tanítóság tekintélyét, fejleszteni az alkotmányos életben jogkörét, befolyását.

És midőn ezeket kívánjuk, nem vezetnek bennünket sem nagyzási, sem tisztán egyéni, vagy személyes tekintetek; hanem egyedüli szent czél előttünk — mely igaz, hogy személyünkkel áll szoros összeköttetésben — iskolaügyünk előbbrevitele, azokban úgy a tanításnak, mint az adminisztrációnak szakszerűbbé tétele. Ez pedig csak úgy történhetik meg, ha a tanítónak, ki személyében képviseli az iskolát, — társadalmi tekintélye emeltetik s az iskolai adminisztráció és rendtartás terén számára őt megillető befolyás biztosítatik.

Kívánjuk azért, hogy

1-szor. Egyházmegyéken a tanítók számuknak megfelelő képviselőket választhassanak és pedig úgy, hogy két képviselőnél kevesebb sehol se legyen; a hol pedig az egyházmegyei tanítók száma legalább 60, ott három; 100 tag után pedig négy képviselőt választsanak.

2-szor. Egyházkerületi gyűlésekre minden egyházmegye tanítósága küldjön egy képviselőt.

3-szor. Zsinatra egyházkerületenként két képviselőt küldjenek.

Ezek tisztán alkotmányjogi kívánalmak, melyek mint láncszem következnek egyik a másiktól és a melyek teljesítése által nagy mértékben lesz emelve a tanítók társadalmi tekintélye s meg leendő adva a lehetőség arra, hogy soraik közül a népiskolai kormányzás minden fokain szakszerű férfiak választassanak a különböző tanügyi bizottságok, esetleg fegyelmi bíróságok tagjai közé.

Ha alkotmányos jogi helyzetünk tisztázása, egyh. kormányzatra való befolyásunk tágítása oly kívánalom, melyet a mai idők tanítója társadalmi és egyháztagi állásának megbecsülése úgyszólván megkövetel: még inkább áll ez a tanítói állásra nézve magának az iskolának, a tan- és nevelésügynek fejlesztése körül; mert hiszen az egyházkormányzatra való befolyásunkat is csak azért szorgalmazzuk, mivel iskoláink az egyház testéhez tartozván, azoknak minden ügye, baja az egyházi önkormányzat keretében bírálható el. Már pedig sajátságos világot vetne az egyházunk közéletének szellemére, ha épen elemi népoktatásunk terén, illetve annak fejlesztésénél volnának mellőzhetőek azok a „gyakorlati“ szakfőfiak, kik első sorban hívatvák arra, hogy úgy paedagogiai és didaktikai, mint adminisztratív és rendtartási ügyekben felemeljék szavukat.

Czélszerűnek találánk és óhajtanók tehát, hogy:

1-szor. A tananyag önálló feldolgozása — a mennyire azt az egyházi önkormányzat elvei megengedik — a tanító jogköréhez tartozzék.

2-szor. A hol legalább öt tanító működik, egy közülök igazgató legyen, kinek teendőit s jogkörét a Dunamelléki ref.

egyházker. által kiadott „Népiskolák igazgatási, rendtartási és fegyelmi szabályai“ határozza meg.

3-szor. Egyházmegyei tanügyi bizottság, valamint a körlátogatók egyharmada tanítókból álljon; az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottságban pedig legalább két hely tanító által töltsék be.

4-szer. Hívassanak fel az egyházmegyék, miszerint tanítók fegyelmi ügyeiben hozandó ítéleteknél a bíróságban tanítók is képviselve legyenek.

Mindenesetre lehetnek, sőt vannak is nagy számmal köztünk, kik úgy vélekednek, hogy iskolaügy terén a döntő befolyás tanítók kezébe tétessék le s így a felvett propositiók egynémelyikével nincsenek megelégedve; de ezeknek csak azt mondhatom, hogy ha akarjuk az egyházi önkormányzatban jogi helyzetünket tisztázni az által, hogy az alkotmányos élet szelleméből kifolyólag konszekvens legyen a mi befolyásunk: akkor ezen alkotmányos élet követelményeit az iskola — és népoktatás terén is érvényre kell emelnünk; mert bizony ferde világnézetre vallana az, ha mi egyháztagi — és hivatali állásunknak megfelelő befolyást követelvén az egyházkormányzatra; másrésztől tagadásba vennők a többi alkotmányos tényezők befolyásának jogosultságát az iskolára, tanügyre; vagy legalább is e téren különleges állást akarnánk biztosítani magunknak. De protestáns, vagy ma már akár általános kulturális szempontból is nem lehet és nem is szabad oly álláspontra helyezkedni, mintha a tanúgyhoz a gyakorlatilag működő férfiakon kívül mások egyáltalán nem értenének, mert ez által mintegy monopoliummá tennők iskolaügyünket; a monopolium pedig veszedelmes; lévén az ellensége minden szabadabb fejlődésnek.

Igen, a tanító gyakorlati szakember, ezt senki sem vonhatja kétségbe, s mint ilyen, azért foglal helyet az egyes bizottságokban, hogy ott felemelje szavát s esetleg óva figyelmeztessen az oktatás és nevelés mezején fel-feltűnedező ferdeségekre; de mint szakember is, nem követelhet magának csalahatatlanságot, sem döntő befolyást az alkotmányos kormányzás keretében.

A mi már most akár az egyházi, akár az iskolai rendtartást illeti, mint milyenek a tanítónál az egyházi beszéd tartás, éneklés, ének- és orgona-próbák, próbatanítás, próbaév s több effélék: csak annyiban vinném a zsinat elé, a mennyiben utasítani kívánnám az egyházkerületeket, illetve egyházmegyéket, hogy mindezek felett belkörüleg intézkedjenek s lehetőleg egyöntetű megállapodásra jutni igyekezzenek; mert hiszen igaz, hogy ezek sok tekintetben nagyon is közveflenül érintik a tanító személyét s bizonyos mértékben jogi tekintet alá esnek: mégis oly házi ügyeknek mondhatjuk őket, melyeknek elbírálása az egyházkerületek, illetve egyházmegyék illetékességéhez tartoznak.

Felfogásom szerint a fentiekben eléggé vázolván látom azon alapelveket, melyek a tanítónak úgy egyháztagi, mint hivatalos állását körvonalozták; s elégnék tartom ily terjedelemben előadni azon kívánalmakat, melyeket ezidőszert az összeülő zsinattól kérelmeznünk kell, mert ha túlkövetelők leszünk, méltán elutasítanak; ellenben ha szerények, de e mellett az igazság kimondásánál elég férfiasak leendünk, meghallgatásra inkább számíthatunk.

Erdélyi speciálitás, próbapapolás, kongatás.

„Zsinat előtt“ című cikkében a fentebbi szavakban ad hangot M. F. úr, abbéli keserűségének, hogy a jó erdélyiek nem akarják az igazságot bévenni, sokban ignorálják az uniót.

Eltekintve attól, hogy egyházi törvényeink 9. §-a mit mond: csupán a gúnyorosan hangzó felkiáltás specifikált részére kívánok reflectálni, kifejezván — cikkíró praejudicatiójával szemben — ellenkező véleményemet, „a próbapapolást“, vagy mint M. F. úr mondja, „kongatást“ illetőleg.

Jól tudom, hogy hatalmas fegyver M. F. úr részére a 198-ik §, de hát — az idestova — 10 éves tapasztalat kezdi nagyon megviselni a törvény ez intézkedését, s igen sokan vagyunk már, a kik sóvárgunk amaz „erdélyi speciálitás“ után. Infallibilitást bizonyára nem igényelt magának a debreczeni zsinat, s nem mondá: eddig és ne tovább! A haladás a protestantismus legszebb elve, miért ne haladnánk minden téren, még a lelkészválasztási törvények mezején is, ha mindjárt kölcsön kérnök is a haladási alapot attól, a ki minket a jóban sokszor megelőzött: a mi édes testvérünk, Erdélytől.

Csak az a kérdés, haladás volna-e amaz erdélyi szokás átültetése, hogy t. i. a kijelölt egyének keressék fel a választó egyházakat s nem pedig megfordítva? Cikkíró, úgy látszik, azt hiszi: nem. Én meg úgy vagyok meggyőződve: igen!

A haladás kritériuma itt szerintem az, ha erkölcsileg és anyagilag hasznosat tudunk produkálni. Háramlik-e tehát az egyházakra és jelöltekre — e két érdekelt félre — erkölcsi és anyagi haszon a lelkészválasztási törvények jelzett regenerációjával?

Hogy e kérdésekre megfelelhessünk, természetesen, miszerint a nálunk dívó rendszer erkölcsileg és anyagilag káros voltát is fel kell tüntetnünk s épen ebből kiindulva mutatnunk rá logice az erdélyi szokás hasznaira.

Mit mond a tapasztalás? Azt, hogy a mostani rendszer szerint történő választások erkölcsileg sokszor nem kedvezők egyik félre sem. Mert, ha az egyház szegény s jelöltjeit meg nem hallgathatja: megválasztja azt, a kit innen-onnan ajánlanak; vagy pedig azt, a kit legközelebb talál, s így sem a választó egyház, sem a kijelölt egyének jogos kívánsága, hogy t. i. megismerjék a candidatusokat, ezek pedig megismertessenek — kielégítést nem nyerhet. Ha pedig az egyház megbírja ezt a terhet is, a többi mellett: lelkész-hallgató küldöttséget meneszt s választ 4–5 ember szava után. Én elhiszem, hogy az a küldöttség a legjobb meggyőződése szerint számol be eljárásáról, de hát 5 ember csak 5 embernek marad ezekkel szemben, s a kit megszerettek öten, — a tények beszéljenek, — nem szereti meg az óriási többség. (Mellőzöm itt, hogy a küldöttség szeretete is, igen sokszor az illető jelölt — templomon kívüli — ügyes fogásain alapul, s a másik, ki a lelkészi hivatal méltóságával nem tartja összeegyztethetőnek az insinuatit, bár angyalok nyelvén szólana is: mellőzve lesz, „rideg“, „büszke“, „gőgös“ s a jó Isten tudná, hogy még minő jelzők kíséretében).

Egyházak, megválasztottak a legszebb remények között tekintenek a jövő elé, egész — a beköszöntőig! Ekkor s innen kezdődik a szomorú csalódás! A gyülekezet elfordul újonnan választott pásztorától s a lelkész keserűen gondol vissza az elhagyott helyre, a hol, bár nem is volt ily fényes állása külsőleg, de híveinek szeretete környezte. Áldásos működésről így aztán szó sem lehet. Hiszen az a szószék a mi erős pozíciónk, a

honnan hegyeket mozdíthatunk, ha örömmel esügg a nép ajkainkon, míg ha ez nincs meg: minden homokszem óriási akadály legnemesebb törekvéseinkben is. Egyháziatlanság, templomkerülés, a lelkészi tekintély hanyatlása mind-mind gyászos következményei lehetnek az ilyen „se látom, se hallom“-féle választásoknak! S ha az a „próbabapolás“ tiltott gyümölcs nem volna, mindezek igen sok esetben nem következének be. Az egész gyülekezet által meghallgatott s megszeretett lelkész nyugodt szívvel nézhetne a jövőbe, s csak önmagától, munkásságától, nemes, lelkészi magaviseletétől függene, hogy a megnyert szeretetet kialudni ne engedje, sőt fokozza. Higgye el M. F. úr, hogy az általa „kongatásnak“ nevezett próbapredikálás megteremné a maga áldásos gyümölcseit: kevesebb lenne a panasz, az elégtelenség; áldozatokban, hitben, vallásosságban bizony-bizony gazdagabbak lennének s a boldogság napja is bővebben szórná sugarait a mi szép, de nehéz pályánkon küzdőkre. Aztán kérem, ha „kongatás“ az erdélyi, csak „kongatás“ biz a magyarországi rendszer is. De én e „kongatásnak“ nem vagyok ellensége, mert az ígéhirdetést tartom leggyönyörűsebbnek pályámon, ez az én leghatalmasabb fegyverem, s ha ezzel győztem: avagy szegény-e? avagy nem a Krisztussal diadalmaskodtam-e akkor is?

A szorosán vett anyagi oldala is világos a dolognak. Tudom, hogy szegények vagyunk, ámde nagyon szegények jobbra egyházaink szintén. Mégis könnyebb s helyesebb talán nekünk is áldozni valamit a jó reménység alatt s magunkért is, mint az egyháznak sokkal többet, s fájdalom, sokszor hiába!

A terheket viselő nép kezéből kivettük a szabadválasztási jogot; mondjuk: helyes! felállítottuk a jelölő bizottságot: legyen! Ez teljesíti a maga kötelességét, megrostálja a pályázókat, hiszszük: igazságosan! Az a 3 vagy 5 kandidált bármelyike tehát képzetségénél fogva méltó arra a helyre, a melyről szó van: tovább ne menjünk a korlátozásban, adjuk meg a választóknak a módot, hogy ezek közül szívek szerint választhassanak.

Én tehát, homlok-egyenest M. F. úrral, nem abban keresem az egységet, — a tárgyalt dolgot illetőleg, — hogy a próbaszónoklat, a hol szokásban van, ott is eltöröltessék: hanem abban, hogy a mi törvényünk is egészítessék ki amaz erdélyi speciálitással.

S így híve vagyok s maradok — jó társaságban! — mindaddig, míg M. F. úr meg nem győz, de érvekkkel, — híve vagyok a „próbabapolásnak“, „kongatásnak“!

Kövendi Dénes,
ev. ref. segédlelkész.

Közügyeink.

Felvilágosításul.

A felekezet nagy dicsőségére átvétetett s kiadatott tehát a „Budapesti Hírlap“ aug. 3-iki számából az: „Anyakönyvi vizsgálat egy esperes ellen“ című közlemény.

Olvasásánál olyanformán éreztem magam, mint az az ember érezheti, kiről egy szenvedélyében elvakult rosszakaratú egyén elkiáltja, hogy „gyilkos!“, s azonnal emelkednek a botok és fustélyok, a magát ártatlannak érző ember agyonverésére.

Ha talán embert ölök véletlenül gondatlanságból, alig

számba vehető büntetés után feloldoz a törvény, de ha véletlenül, esetleg gondatlanságból az anyakönyvbe — helytelen bemondás után és így a lelkész önhibáján kívül — valami hibás bejegyzés történik, s van rossz akarat, mely ezt kürtölmi hajlammal bír, no már ez megbocsáthatatlan, égbe kiáltó bűnnek kereszteltetik; — s míg a feladó, vagy ha úgy tetszik, feljelentő számára — nemes szíve méltatásául — dicsének zeng s nemes tette a jóakarattal „férfias nyíltság“-nak nevezte-tik*), addig a felhívott s önhibán kívüli szabálytalanság urbi et orbi még a ház tetejéről is tele torokkal kiabáltatik; s áldoztad légyen bár életed, minden törekvéseidet a közügyek szolgálatára: megköveznek, a gyalázat sarával dobálnak, megfeszítenek, mint Krisztust, a ki ezt mondotta: „a ki ti közületek bűn nélkül való, az vessen reá követ“.

Az évek óta fegyelmi vizsgálat alatt álló s többször elítelt vámfalusi lelkész Nagy Károly, midőn 3—4 évvel ezelőtt a megújított templom avatása volt, asztalánál engem akarván méltatni, több jelenlévő fültanú előtt azt nyilvánítá, hogy könnyű volt neki a javítás munkáján előbbhaladni, mert jó talajt hagytam hátra magam után az ő számára. S minden dicselkedés nélkül legyen mondva, ezt mások is elismerték, s talán lesznek még, kik ma is elismerik. Később Nagy Károly úr fegyelmi vizsgálat alá kerülván, hogy boszúszomját rajtam — ki Istenre hivatkozással mondhatom, bajának okozója egyáltalán nem valék — kielégíthesse, hét hosszú esztendő után, hibás anyakönyvvezetés czímén ellenem a főt. püspöki hivatalhoz folyamodott. Főt. püspök úr közölvén velem a dolgot, magam kértem, hogy rendeljen helyszíni vizsgálatot.

Ha a vádaskodó lelkész — a t. Szerkesztő úr szavai szerint — férfias nyíltsággal lépett fel vádjaival, engedje meg,

*) Határozattan téved ez állításában a nagyt. esperes úr. Azt a „férfias nyíltsággal“ írott cikket egészen más ügyben, mint ez a mostani, nem Nagy Károly vámfalusi lelkész úr küldte be. Az ő dolgaira, a nagyt. esperes úr elleni támadásaira én sehol nem mondtam, nem akartam mondani, hogy azok „férfias nyíltsággal“ tétettek. Ő a gyülekezeti lelkészt támadja meg, az a ki nem adott czikk pedig, — ismételve mondom, egészen más ügyben, — inkább az esperes ellen intéztetett. Így hát élet veszíti a neheztelt „férfias nyíltsággal“ szavaknak ellenem hátrább még kétszer idézett használata. E lap tere nyitva áll ezután is, hogy a nagyt. esperes úr felszólaljon a nyilvánosság előtt, mert szerkesztője mindig őszinte tisztelettel viseltetett s ma is azzal viseltetik a nagyt. esperes úr iránt, s az ellene irányzott támadás átvétele által épen neki vélt szolgálatot tenni. E lapban nevezetesen minden ilyen ügyet csak nyílt fegyverekkel lehet megharcolni, s a vakondak-munkának ily módon hamarabb vége szakadhat. Ime, már ezen felvilágosító sorok is egészen más színben tüntetik fel a dolgot. Sajnáltnám, ha tiszta forrásból fakadt jóindulatú tettemet a nagyt. esperes úr, vagy bárki is félremagyarázná. Én a vámfalusi lelkész urat nem ismerem, vele — emlékezetemre — soha levelezésben nem voltam, tőle, vagy valamely barátjától ez odiosus ügyben levelet, tudósítást nem kaptam s kimondom, hogy eljárását a boszú művének tartom, a mit igazol az, hogy a nagyt. esperes úr ellen, az anyakönyv fogyatékos vezetésére vonatkozó vádjaival ily nagyon későn lép világ elé. Kimondom továbbá, hogy én ezen egész ügyben a nagyt. esperes urat nem lelkiösmeretlenséggel, hanem legfentebb csak gondatlansággal tudnám vádolni. — Hogy aztán valaha e lapban a vámfalusi lelkész úr tiszteletére dicsének zengett volna, azt földi ember ugyan ennek hasábjairól ki nem mutathatja. Mint a közvélemény organuma nem rejtegetheti azonban e lap mindenáron a megtörtént hibákat, de az aztán épen nem helyes, ha az ilyenek közlését mindjárt zokon vesszük a szerkesztőtől. Sok esetben nagyon nehéz az ő helyzete — és ilyen eset ez is, — de jaj volna neki, ha mindig mindeneknek tetszeni óhajtana. Szerkesztő.

hogy én is férfias nyíltsággal mondjak el némelyeket, nem védelmemre, hanem a dolog felvilágosítására.

Hogy minő példátlan gondatlansággal vezettem vámfalusi lelkészkedésem idején az anyakönyveket, erre nézve nincs okom megvilágosító szavak keresésére, méltóztassék bekívánni az egyházlátogatási jegyzőkönyveket, ezek kétségtelen felvilágosítással fognak szolgálni.

Azon állítás, hogy az esketési, halálozási és keresztelési anyakönyvek majd minden lapján egész rovatok vannak kivakargatva, hamis alapon nyugszik, s a ki ezt állítja, azt én határozottan rágalmazónak merem nevezni. Nem állítom, hogy a küldöttség itt-ott nem talált némi vakarásra, de ez a bába hibás bemondása után szükségessé vált igazításnak eredménye; s itt figyelembe veendő, hogy régi dolgokról van szó, a mikor még egy ifjú lelkésznek talán eszébe sem jutott, hogy az igazítás történetét be kellene jegyezni.

Hogy a halottak közül sok nincs beírva, ezt állítani lehet, de bizonyítani bajos volna. Hányszor történik ugyanis, hogy az egyházközség egyik vagy másik lakosa elmegy más helyre szolgálni, lakni vagy élelmét keresni, s esetleges elhalálozása — mint ezt tapasztalatból mondom — hírül sem adatik a lelkésznek.

A keresztelési anyakönyvben a törvénytelen gyermekek apja is be van ugyan jegyezve, de csak ott, a hol az jelentkezett. Volt ugyanis a felső-falusi leányegyházban egy vadházasságban élő pár, ezen pár több gyermeket nemzett, de az apa minden keresztelésnél jelen volt, a gyermeket elismerte s neve bejegyzését kérelmezte. Az utolsó gyermek születésénél igaz hogy már nem élt az apa, de mielőtt észrevettem volna, már nevét bediktálta a bába; — tehát ez nem bűnöm, vagy legalább nem olyan, melyért megburczoltatást érdemelnék.

A mi már azon abszurdnak minősített, s furfangos ravasz-sággal gúnyoros mezbe öltöztetett bejegyzést illeti, hogy 1868-ban egy férfi szült volna leánygyermeket: ez már állításnak csakugyan absurd állítás; de nem hiszem, hogy akadna egyetlen egy engemet ismerő ember, a ki ezt komolyan venné, mert mióta magamat tudom, soha részegség bűne nem terhelte lelkemet, mint terhelte azon embert, ki ezen czifra hazugságokat leírta. A valóság ez: 1868-ban a bába s keresztanya keresztelés végett egy gyermeket hoz, keresztelés után bemondják az apa nevét, de az anya nevét nem tudják; a többi ismert adatok bejegyzése után útasítottam a bábát az anya nevének kitudakolására s azonnal bejegyeztetésére. A hihetőleg pálinkától ittas bába nem tett eleget követeléseimnek, később pedig megfeledeztem e dologról, s így egy ideig bevezetetlen maradt az anya neve. Vámfaluból lett eltávozásom után azonban felkértem lelkészt többek jelenlétében, hogy szíveskedjék a ma is élő anyát felhívatni s nevét megtudni, hogy alkalmasszerűleg a név az üres helyre bejegyeztethessék. Kérésemet nem teljesítette; — hogy is teljesíthette volna, hiszen úgy nem csinálhatott volna most a világ mulattatására — megvetésre méltó rosszakarattal — egy ily furcsa komédiát. Mert megjegyzésre méltó, hogy ez esetlen állítást akkor kürtöli világgá Nagy Károly úr, midőn én az anya nevét megtudva, az anyakönyvbe bejegyeztem, s így a dolog teljesen rendben volt. Hogy az apa 1867-ben már meghalt s a gyermek születésekor nem élt, az nem változtat a dolgon semmit, mert az apa nevét, ha az a gyermek születése előtt 7—8 hónappal előbb meghalt is, be szoktuk jegyezni.

Van még egy vád, az nevezetesen, hogy: „1864-ben — tehát 26 esztendővel ezelőtt — ugyanazon szüléktől márcz. 11-én, később 5 hó mulva ismét származott volna egy fiúgyermek, a kik az anyakönyv szerint külön meg vannak kereszelve, két helyen beírva, más-más keresztszüléssel“. Ez a vád a legfontosabb s ezt súlyos teherként érzem lelkemre nehezíteni, mert erről a dologról semmi bizonyost nem tudok, s a szülék s bába nem élven, az ügy a vizsgálat alkalmával sem volt felderíthető.

A vádló lelkész — ki a 26 esztendővel ezelőtt történt dolgokat nagyon apróra ismeri — főt. püspök úrhoz intézett vádlevelében azt mondja, hogy a szülék s valamely hasonnevű rokon közt támadt konfliktus következtében, a már egyszer megkeresztelt gyermeket — hogy az a gyűlölt rokon nevét ne viselje — más keresztszüléssel ismét keresztvíz alá küldötték. S ha ez így történt, ha a még akkor gyülekezete tagjainak csak kis részét ismerő s ifjúságában kellő tapasztalatokkal nem bírós a világot s benne az embert jónak képzelő lelkészt megcsalták — félrevezették, s megkeresztelte azt, kinek homlokára nem volt rá sütve, hogy már keresztvízben részesült: kérdem, oly égrekiáltó bünt követett-e el, hogy ezért méltó volna őt veszett ebként üldözőbe venni, a nyilvánosság előtt pellengére állítani s erkölcsi önérzetét keresztire feszíteni?!

Ime t. Szerkesztő úr, ha érthetetlen s ki merem mondani, alacsony vádjaival Nagy Károly úr ön szerint férfias nyíltsággal lépett ellenem síkra, ne vonja kétségbe, kérem, hogy én is férfias nyíltsággal adom meg a felvilágosító választ. Ha az általam kért vizsgáló bizottság jegyzőkönyvében több van, mint a melyeket én elmondottam, akkor én azon jegyzőkönyvet vagy nem értettem meg, vagy — mit feltenni nem tudok és nem akarok — nem az a jegyzőkönyv terjesztett fel, melyet én aláírtam.

Megvallom, meglepett a „Prot. Lap“ ellenem intézett támadásának azon része is, melyszerint a tisztelt szerkesztőség ismerni látszik azon mozgalmat, mely ellenem az egyházmegyében megindult*). Hogy az utóbbi időben van ellenségem, azt fájó szívvel tapasztalom, — hej nem így volt az, míg esperes nem voltam; — de hogy egyházmegyémbe is ellenségektől volnék környezve, azt igazán nem tudtam; hiszen még nem oly rég az egyetemes lelkészi értekezlet, a Nagy Károly úr ellenem elkövetett tényeivel szemben mellettem foglalt állást s rosszalását fejezte ki tisztességtelen eljárása felett. De ha úgy volna is, mint állítatik, nyugodtan viselném el sorsomat azon tudatban, hogy a legigazabb embernek, hitünk Fejedelmének is valónak ellenségei; s nem sokára visszatérhetek e hivatal tövises útjáról a csendes tűzhely nyugalmához.

Távol legyen lelkemtől minden alacsony dicsekvés, de önérzettel mondhatom, hogy több mint 30 éves lelkészi pályámon lelkem legszentebb buzgalmát, minden törekvésemet a közügynek igyekeztem áldozni. 1866-ban és így 24 évvel ezelőtt választattam egyházmegyei aljegyzővé, azóta folyton az egyházmegye szolgálatában állok s ez idő óta szenny soha nem tapadt nevemhez. Tekintse meg bárki az egyházmegye levéltárát, hol több mint 100 ívre terjedő kéziratom található, a látogatási jegyzőkönyveket, melyek elismeréssel szólnak működésemről, a csinos és derék iskolaházakat, melyeket Vámfaluban és N.-Paládon a nép minden nagyobb megterhelte

*) Arra a ki nem adott levélre támaszkodva mondtuk ezt. Szerkesztő.

nélkül építettem, s úgy vélem, kénytelen lesz elismerni, hogy még sem voltam egészen haszontalan szolga. S íme most megtaláltam küzdelmeim jutalmát, a midőn egy egyházmegyén s egyházkerületen elítélt rosszakaratú ember vézkiáltására minden oldalról emelkedik felém a fenyegető szózat, s mint közönséges gonosztevőt a gyalázat sarával dobálnak! . . . s miért? mert a régmúltban általam vezetett anyakönyvbe önhibámon kívül talán valami hiba csúszott be.

Én erkölcsi tisztaságom érzetében a mélyen tisztelt olvasó közönség bírálatát nyugodtan várom s büszke önérzettel tekintek az alacsony vádaskodóra. S ha mégis találkoznék, ki talán elítélne, „ . . . én emberi ítélettől nem félek, mert az Isten az, a ki engemet megítél“.

N.-Palád, 1890. augusztus 14.

Bencsik István,
esperes.

Különfélék.

A Károli-emplékünnepélyre való jelentkezhetés határideje szept. 1-ig meghosszabbíttatik a czélszerűbb útaztatás és ellátás szempontjából. Miskolcz, 1890. auguszt. 20. Kun Bertalan ev. ref. püspök, a rendező bizottság egyh. elnöke.

Anyakönyvi kiadványokról hagyatéki ügyekben. Ez ügyben, alólírott több lelkésztársaimmal egyetértve, az alsóbaranyabácsi egyházmegyei gyűlésre következő indítványt szándékozunk betervezni, felkérve más egyházmegyék nt. espereseit és lelkészeit, hogy ezt, ha czélszerűnek vélik, az egyházmegyei gyűlésekre szintén betervezni méltóztassanak. *In d i t v á n y.* Az 1877. XX. t. cikk 230. §-a rendel, hogy a lelkészek hagyatéki ügyekben az anyakönyvi kiadványokat hivatalból, ingyen kötelesek kiszolgáltatni. Minthogy azonban a kir. közjegyzők és községi jegyzők ily ügyekben, a hagyatéki birtokhoz képest fokozatos díjban részesülnek: ez alapon s tekintettel arra, hogy a lelkészek az állam részére úgy is sok ingyen munkát tesznek, — nagyon is méltányos, hogy a lelkészek is ily ügyekben kiadványokért díjazásban részesüljenek. Ez ügyben a ref. egyetemes konvent 1883. 50. sz. alatt a nagyméltóságú minisztériumhoz felterjesztést intézett, melyre az igazságügyi minisztérium 1883. 69.172. sz. alatt közli: „*hogy a minisztérium hajlandó azon t. ezikk 230. §-ának akkénti módosítását javaslatba hozni, hogy a nagyobb értékű hagyatéki ügyekre vonatkozó születési bizonyítványok kiszolgáltatásáért, az anyakönyvvezető egyházi közegek díjazásban részesíttessenek*“. Mely miniszteri válaszirát az 1889. évi ref. egyetemes konvent jegyzőkönyve 22. szám alatt tudomásul vétetik és az egyházkerületek figyelmébe ajánlatik. Ezek alapján indítványozzuk: Az egyházmegyei gyűlés kérje fel a főt. egyházkerületi közgyűlést, hogy ezen t. cikknek, a nagyméltóságú miniszteri leírat értelmében leendő módosítását szorgalmazni méltóztassék. **Károli Pál,** ev. ref. lelkész.

Egyesületi élet. Miként lapunknak egyik előbbi számában jeleztük, a tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregyesület folyó hó 26-án és 27-én tartja közgyűlését Debreczenben a főiskola dísztermében. A tanáregyesület közgyűlései nyilvánosak, s ennél fogva a tanügy iránt érdeklődéssel viseltetők azokon

megjelenhetnek és ott szívesen fogadtatnak. A közgyűlés programján az a változás történt, hogy Dr. Bacsoni Lajos helyett, a ki másnemű elfoglaltatásai miatt nem jelenhet meg a közgyűlésen, Dr. Öreg János fog felolvasást tartani az egyházi középiskoláról. A vidéki gymnasiumok tanárai közül már eddig is szép számmal jelentkeztek a közgyűlésen részt venni szándékozók. Üdvözljük a főiskolánk falai közé érkező tanárokat s egyesületi működésükre Isten áldását kérjük.

A sorsjegykölcsön ügye. A közalap gyarapítása végett Tisza Kálmán által indítványozott s a konvent által elfogadott sorsjegykölcsönt, mint a „Sárospataki Lapok“ biztos forrásból írja, a minisztertanács jóváhagyta s minthogy az 1889. IX. t. cz. értelmében nyereséggel összekötött kölcsönkötvények csakis a törvényhozás engedélyével bocsáthatók ki: a minisztertanács útasította a pénzügyminisztert, hogy az említett 8 millió frtos sorsjegykölcsönre vonatkozó törvényjavaslatot a törvényhozás őszi ülészakára terjeszse be. A törvényhozás előreláthatólag elfogadja azt, s ezzel megvalósul az a nagyszabású pénzügyi terv, mely, következményeit tekintve, protestáns egyházaink jövőjére átalakító hatással lesz.

Az egyházkerületi népiskolai tanügyi bizottság végrehajtó bizottsága f. évi aug. 4-ről a következő körlevelet intézi a lelkész urakhoz: „Nagytisztelű lelkész úr! Hivatkozással a tiszántúli ev. ref. egyházkerület 1885. évi ápril hóban tartott közgyűlésének jegyzők. 72. számú határozatára, melyben a főtisztelű egyházkerületi közgyűlés elrendelte, hogy a tanítók részére a szükséges vezérkönyveket az egyházak, illetőleg az iskolák szerezzék be, s azok, mint az iskola tulajdonai szálljanak át tanítóról-tanítóra; továbbá, hogy „*egyházkerületünk népiskoláiban mindenütt az egyházkerület tulajdonát tévő kézikönyvek használtassanak*“, mely „*kötelező szabály ellenőrzésére az egyházmegyék esperesei s általában a lelkészek felkérhetnek és útasíttatnak*“: van szerencsénk nagy t. urat mint iskolaszéki elnököt, tisztelettel értesíteni, hogy egyházkerületünk kiadásában eddigelé a következő vezér- és kézikönyvek jelentek meg: I. **Vezérkönyvek.** 1. Utmutatás a ker. vallás népiskolai tanítására. I. kötet, ára 80 kr. Vezérkönyv az 1—4 elemi osztályok tanítói számára. Irta Kovács Lajos. 2. Utmutatás a ker. vallás népiskolai tanítására. II. kötet, ára 55 kr. Vezérkönyv az 5—6 elemi osztályok tanítói számára. Irta Kovács Lajos. 3. Vezérkönyv a női kézimunka osztályonként tanításához, ára 1 frt 50 kr. Irta Dóczy Gedeon. 4. Vezérkönyv a természetrajz tanításához, ára 1 frt 20 kr. Irta Szenté József. 5. Mennyiségtan a népiskolában. Vezérkönyv az elemi iskola 1—6 osztályaiban tanítók számára, ára 1 frt 80 kr. Irta Kovács Lajos. 6. Vezérkönyv a hangoztató írva-olvasatáshoz s útmutatás a Magyar Ábécze használatához, ára 25 kr. Irta Dóczy Gedeon. 7. Természettan a népiskolában. Vezérkönyv tanítók számára, ára 1 frt. Irta Dr. Fodor Ferencz, átdolgozta Somogyi Pál. II. **Kézikönyvek.** 1. Bibliai történetek az elemi iskola 3—4 osztályai számára, ára 20 kr. Irta Kovács Lajos. 2. Keresztyén vallásban az elemi iskola 5—6 osztályai számára, ára 20 kr. Irta Kovács Lajos. 3. A ker. egyház történelme az elemi iskola 6 osztálya számára. (Az A és B) tantervhez). Ára 24 kr. Irta Gergely Károly. 4. Magyar Ábécze és olvasókönyv, ára 20 kr. Irta Dóczy Gedeon. 5. Életrajzok a magyar nemzet történetéből, az elemi iskola 3—4 osztályai számára, ára 20 kr. Irta Gergely Károly és Kovács Lajos. 6. A magyar nemzet története az elemi iskola 5—6 osztályai számára, ára 20 kr. Irta Gergely Károly és Kovács Lajos. 7.

Földrajzi kézikönyv, ára 20 kr. Irta Kótai Lajos. Ugy a vezér-, mint a kézikönyvek kaphatók és megrendelhetők László Albert debreczeni könyvkereskedőnél, mint az egyházkerület népiszkolai könyvkiadványainak bizományosánál, ki a vezérkönyvek fentebb kitett s a könyvekre rányomott árából az egyházak, tanítók és viszontelárúsítók részére 5 példány megrendelésénél 15%, a kézikönyvek árából az egyházak és tanítók részére 10 példány, a viszontelárúsítóknak 50 példány megrendelésénél 10% árengedményt köteles adni, csomagolásért pedig egyáltalában semmit sem számít. Tisztelettel tudatjuk végre, hogy az egyházkerületi népiszk. tanügyi bizottság, a Méhner Vilmos budapesti kiadónál megjelent térképeket használatra ajánlja. E térképekből a megyei térképek példányonként 4, Magyarország térképe példányonként 6, az általános iskolai átlás, melyhez előre az illető megye térképe ragasztatik, példányonként 25 kr-ért szerezhetők meg, ha egy-egy iskola részére egyszerre legalább 25 példány rendeltetik meg e nevezett könyvkiadónál. Csomagolásért a kiadó nem számít fel semmit, de a megrendelt példányok árát kéri postaútványon előzetesen hozzá beküldeni és a csomag bérmentesítésére, minden megrendelésnél, a megrendelt példányok árához 25 krt kér csatolni.

Egyházmegyei gyűlések. A debreczeni egyházmegye f. hó 14-én tartá meg ez évi második közgyűlését. Határozott a gyűlés egyebek közt a n.-károlyi egyházmegye felterjesztése, a debreczeni leánynevelő intézetben felállítandó internatus ügyében, képviselőket küldött a gönczi ünnepélyre stb., a mint ezekről jövő heti számunkban részletesen referálni fogunk. — A nagykárolyi egyházmegye jövő szeptemberhó 10-én fogja Máté-Szalkán tartani őszi közgyűlését.

Tanítóválasztás. T.-Roffról tudatják velünk, hogy azon egyházba a 2 tanítói állomásra pályázott 81 egyén közül az iskolaszék által kijelöltettek: Nagy Imre, Kurdiacs Zsigmond, Kis Gyula, Gyenge Imre, Tatár József, Erdős Gyula, Lantay Ferencz, Nagy László, Précsenyi Sándor, Hadnagy Mihály, kik közül aug. 10-én megválasztottak Nagy Imre leánytanítónak s Kurdiacs Zsigmond fitanítónak.

Halálesetek. A hazai ev. testvéregyháznak ismét gyászavan: rövid idő alatt immár harmadik püspökét vesztvén el. Dr. Sz e b e r é n y i G u s z t á v, békés-csabai lelkész, a bányai kerület püspöke, meghalt f. hó 19-én, élete 74-ik évében. Az elhunyt buzgó tevékenységét az általa építtetett templomok, iskolák s a felnövelt egyházi vagyon, egyházirodalmi működését pedig az egyházi lapokban töle nagy számban megjelent cikkek és az általa szerkesztett Agenda mutatják. Püspökké 1872-ben választott meg. Béke poraira! — A másik haláleset, melyről értesülünk, egy bimbó lehullását jelzi: „Papp Arthur ev. ref. lelkész és neje Kocsár Vilma mint szülék; Papp Johanna mint testvér, fájó szívvel tudatják forrón szeretett, feledhetetlen gyermeköknek, illetve a kedves testvérnek, P a p p M a r i s k á n a k élete 2-ik évében, f. hó 19-én délelőtt 1/2 12 órákor hosszas szenvedés után történt elhunytát. A kedves halott földi részei f. hó 20-án délután 3 órákor az ev. ref. templomban tartandó ima után fognak a máté-szalkai sirkertben örök nyugalomra tétetni. Máté-Szalka, 1890. aug. hó 19. Béke lengjen a korán elhunyt kedves hamvai felett!!“ — Így szól a gyászlevél, melyet tiszta rokoni szeretetből fakadó mély részvétellel közlünk. Az ároni ház hát újra gyászba borult! Két fiú után egy kis leány ismét kiszakított a családi koszorúból.

A jó Isten vigasztalja meg a bánatos szüléket, adjon nekik sok örömet az élő leánykában. Rokonaik, barátaik köre őszintén osztozik nehéz bánatukban, melyet csak az enyhíthet meg, a ki legjobban tudja, hogy böles céljai szerint miért cselekszik kedvünk, örömeink ellenére, mély fájdalomunkra is.

Ujabb adományok a Károli Gáspár-emlékre. Soltész János ombodi lelkész úr saját gyülekezete részéről 2, a pálfalvai egyház részéről 1 frtot, Zsigmond Ferencz ártándi lelkész úr maga részéről 1, gyülekezete részéről szintén 1 frtot, Hajdú Elek lelkész úr Vadászról 2 frt 50 krt küldöttek be hozzánk. Mind-ezen összegek egyenlően osztandók meg a síremlék és a szellemi emlék alapjai között. Erdélyi Imre ramocsaházai lelkész úr pedig egyháza részéről 3 frt 50 krt a síremlékre, 2 frt 50 krt a szellemi emlékre küldött. Ujabbán bejött ezek szerint hozzánk a síremlékre 7 frt 25 kr, a szellemi emlékre 6 frt 25 kr, együtt 13 frt 50 kr, vagyis a Miskolcra már beküldött 650 frt 40 krral együtt 663 frt 90 kr. Az újabbán bejött pénz takarékpénztárban kamatozik. Szerkesztőség.

Adomány Resicza-Bánya javára. A resicza-bányai egyházi előljárásának lapunk 31-ik számában közölt esdő szózatára Soltész János ombodi lelkész úr egyházközsége részéről 2 frtot küldött a kisdud egyház javára lapunkhoz. Az esetleg jövő többi adományokkal együtt rendeltetési helyére juttatjuk. Szerkesztőség.

Orgona-eladás című hirdetményünkre felhívjuk a lelkész urak, az egyházi előljárások figyelmét. Dangel úr orgonakészítési művészetét, a czég teljesen megbízható szolidaságát lapunk egyes cikkei alkalmilag már többször felemlítették. De bizonyoságot tesz arról az Aradon megjelenő nagy politikai napilap, az „Alföld“ is, mely aug. 3-iki számában az „Alföldi és délmagyarországi általános kiállítás“ aug. első megnyitásának ünnepélyét írván le, Baross miniszternek az iparsarnokban tett sétakörútjáról, egyebek közt így szól: „Most Dangel Antal hírneves orgonaeépítőnk hatalmas készítménye ragadta meg a miniszter figyelmét. „Ez az én kedvenc hangszerelem“ mondá a miniszter s odalépett maga is az orgona mellé s próbálgatta. Az egész séta alatt Brusch Alajos közs. tanító orgonált Danglallal. A miniszter sokáig szívélyesen társalgott; elmondatta magának a készítés módját; valamint kérdést intézett a derék művészhez az iránt is, vajjon nagy-e a kelendőse az általa készített orgonáknak. Dangel elmondta, hogy különösen az utóbbi években igen nagy a kereslet. A miniszter szívélyes kézzszorítás mellett fejezte ki teljes elismerését a gyönyörű hangú mű felett. Az orgona homlokzatán Liszt Ferencz sikerült arczképe és Dangelhoz intézett sajátkezű elismerő levele volt elhelyezve“.

A pápai ev. ref. főiskolában (theologiai akadémia, főgymnasium és tanítóképezde) az 1890—91-ik tanév folyó évi szept. hó 8-án, reggeli 8 órákor tartandó istenisztelettel nyitattik meg. A beíratások a főiskola mindenik szakában szept. hó 1—6. napjain délelőtt 8—12 óráig történnek az illető igazgatóknál. A főgymnasiumban a javító és pótvizsgálatok auguszt. 30. és szept. 1., 2., 3. napjain, mindenkor d. u. 3 órától fogva tartatnak; és pedig a VIII. osztálybelieké auguszt. 30-án, az I—III. osztálybelieké szept. 1-én, a IV—V. osztálybelieké szept. 2-án, a VI. és VII. osztálybelieké szept. 3-án. A felvétetni kívánó tanuló tartozik előző évi iskolai bizonyítványával szüleinek vagy azok helyettesének kíséretében az igazgatónál és az illető osztályfőnöknél beírás végett megjelenni és ruháinak a szülők vagy gyámok által láttamozott leltárát osztályfő-

nökének kézbesíteni. Az iskolai díj 14 frt, illetve a főgymnasiumba először belépő tanulónál 16 frt, mely összeg a felvételnél az igazgatónál fizetendő. Az első osztályba rendszerint csak oly tanulók vétetnek fel, kik 9-ik életévüket betöltötték, de a 12-iket meg nem haladták, mit keresztlevéllel, illetve hiteles keresztelési bizonyítvánnyal tartoznak igazolni. Idősebb tanulók felvételét rendkívüli esetben a tanári szék engedélyezheti. Azon 12-ik életévüket meghaladott tanulók, kik hatósági orvosi bizonyítvánnyal nem igazolják, hogy újra oltattak, vagy az újra oltás kötelezettsége alól törvényileg felmentve vannak: ezen hiány pótlásáig véglegesen fel nem vehetők. Szállást fogadni az osztályfőnököknél, illetve az igazgatónál történt előleges bejelentés nélkül nem szabad. A tanítóképzési vizsgálatok idejéről külön értesítés fog később kiadatni. Az igazgatóság.

Káplántanító kerestetik. Hetvenhét éves agg ipam mellé káplántanító kerestetik Bél-Zerindre teljes ellátáson kívül 80 frt fizetésre s kevés stólára; a megkeresések Hajdú Elek lelkészhez küldendők Vadászra.

Beküldettek. 1. *Az ev. ref. tiszántúli egyházkerület 1890. június hó 2-6 napjain tartott első gyűlésének jegyzőkönyve. Kiadta Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző. Debreczen, nyom. a város könyvnyomdájában.* A 213 számot és a debreczeni főiskola anyagi ügyeiről több táblázatot magába foglaló jegyzőkönyv már szétküldetett a keblai egyházaknak. — 2. *Beszéd és ima melyet az 1890-ik év jun. 11. és 12-én a derecskei ev. ref. egyházban tartott harangbeállítási ünnepély alkalmával írt és mondott Bíró Antal derecskei ev. ref. lelkész.* A füzet Csanak József úrnak, a jótékonyágáról ismert egyháztagnak van ajánlva. Ára 10 kr. A befolyt összeg a harangpénztár javára fordított. Lapunk egy korábbi számában ismertettük már azon szép ünnepély lefolyását, melyen e beszéd és imádság mondattak. A beszéd alkalmoszerűleg a harangok eredetéről, történetéről, használatuk szükséges és hasznos voltáról s azok rendeltetéséről mond el sok érdekes és nagy olvasottságra valló dolgokat. A hálaadó istenitisztelet alkalmával mondott imádság igazán szívből fakadt, Istenhez emelő. Ajánljuk az érdemes szerző e munkáit a lelkész urak szíves figyelmébe.

Iskolai értesítők. (Folytatás). 7. 8. 9. A debreczeni főiskola három évkönyvét együtt óhajtjuk röviden ismertetni. Az elsőt összeállította a theologiai és jogi akadémiáról Balogh Ferencz, a főgymnasium értesítőjét közzétette Tüdős János, a tanítóképzési és az elemi iskolák értesítőjét szerkesztette Joó István. Most is kifejezzük azon óhajtásunkat, vajha e 3 értesítő ugyanazon egy kötetben jelent volna meg, jelezvén ezzel is főiskolánk egységét, a különböző tanszakok testvéri voltát. Az akadémiai értesítőben 153 lapon XXVII. szakaszban vannak feltüntetve a múlt iskolai évre vonatkozó részletes adatok. Mivel mi lapunknak csaknem minden számában közöltünk újdonságokat főiskolánkról, itt csak röviden jelezzük, hogy a téli félévre beiratkozott theologiai akadémiánkra 71 hittanhallgató, kik közül megmaradt a téli félév végére 69, a nyári félévre pedig 60 iratkozott be s megmaradt közülök 58. Joghallgató pedig beiratkozott a téli félévre 142, kik közül megmaradt a téli félév végén 139, a nyári félévre 131 iratkozott be, kik közül megmaradt 129. Az akadémiai tanulók legmagasabb létszáma 213, a legalacsonyabb 187 volt. E tanulók között vallásra nézve ev. ref. volt 180, ág.

hitv. 9, róm. kath. 16, gör.-kel. 3, izr. 5. Ösztön- és segélydíjakból, a különböző alapítványokból pénzsegélyt nyert 40 hittanuló 2754 frt 84 krt, 43 jogtanuló 2389 frt 60 krt, összesen 83 akadémiai tanuló 5144 frt 44 krt. A tápintézet részére az egyházmegyékből, Debreczenből és a legatióból begyűlt 2406 frt 61 kr, a főiskola részére a nyári segélygyűjtés (supplicatio) eredménye 322 frt 05 kr volt. Ünnepekövetek útján a főiskola részére gyűlt adományok összege 331 frt 53 kr. Múlt évben növekedett a főiskolai anyakönyvtár 658 darabbal s egész állománya 1890. jun. 30-án 63.111 drb volt.

Szerk. posta. T. L. Nyir-Meggyes, T. K. Hertelenyfalva. Beccses küldeményeik jövő számban jönnek.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

Pályázati hirdetmény.

A sarkadi ev. ref. egyháztanács pályázatot hirdet egy újonnan felállított segéd-leánytanítói állomásra.

Az évi javadalom 300 frt az egyház pénztárából évnegyedes részletekben előre fizetve, s 30 frt lakbér. Kötelessége a s. tanítónak a 3-dik elemi leány-osztály önnálló vezetése. Oklevéllel bíró pályázók előnyben részesülnek, s ha a növendékek létszáma nem apad, a megválasztottnak az állandósításra is kilátása lehet. Az állomás f. évi szept hó 15-én elfoglalandó. A kellőleg fölszerelt pályázati kérvények szept. 1-ig a lelkészi hivatalhoz adandók be.

Sarkad, 1890. aug. 11.

Osváth Imre

lelkész, a presbyterium elnöke.

Orgona-eladás.

Egy tíz változatos, pedálos, előljátszó új orgona, mely a mai kor vívmányainak megfelelőleg a legjobb szerkezet szerint az idei aradi kiállításra készült, előnyös feltételek mellett jótállással azonnal eladó, úgy szinte harmoniumok is minden nagyságban.

Dangl Antal fia

cs. és kir. szab. udvari mű-orgona-építő
Aradon.

1-3.